

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและศึกษาผลการใช้รูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา สำหรับโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วม มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา สำหรับโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วม ประกอบด้วยผล ดังนี้

1.1 ผลการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา และการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม

1.2 ผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วม

1.3 ผลการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา สำหรับโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วม

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาผลการใช้รูปแบบจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาสำหรับโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วมโดยการนำรูปแบบไปทดลองปฏิบัติจริงโดยครูในโรงเรียนเรียนร่วมที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย 1 โรงเรียน ครูจำนวน 22 คน ทดลองใช้รูปแบบ 1 ภาคเรียน ประกอบด้วยผล ดังนี้

2.1 ผลการสะท้อนคิดการอบรมพัฒนาครูการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา สำหรับโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วม

2.2 ผลการนิเทศติดตาม การดำเนินงานการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา สำหรับโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วม

2.3 ผลการสะท้อนคิดหลังการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาสำหรับโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วม

2.4 ผลการประเมินศักยภาพของครูก่อนและหลังการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา สำหรับโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วม

2.5 ผลการศึกษาความคิดเห็นของครูที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา สำหรับโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วม

รายละเอียดมีดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา สำหรับโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วม ประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้

1.1 ผลการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา และการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม พบว่า

ครูผู้สอน และครูโดยตรงด้านการศึกษาศิลปะมีน้อย ในขณะที่เดียวกันก็มีภาระงานอื่นมาก ทำให้ไม่มีเวลาในการดูแลเด็กเรียนร่วมได้อย่างเต็มที่ ขาดความรู้ความเข้าใจในลักษณะของเด็กพิเศษเรียนร่วมแต่ละประเภท การจัดกิจกรรมการเรียนรู้จึงไม่สอดคล้องการเรียนร่วมจึงไม่บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ของการเรียนร่วมอย่างแท้จริง มีเจตคติที่ไม่ดีต่อเด็กพิเศษเรียนร่วม และคิดว่าเด็กพิเศษเป็นภาระ จึงทำให้ขาดการทุ่มเทเอาใจใส่ และให้ความช่วยเหลือได้ไม่เต็มที่ ขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ขาดเทคนิควิธีการในการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้จึงไม่หลากหลาย และไม่ตอบสนองความแตกต่างให้กับผู้เรียนได้อย่างแท้จริง

ด้านการจัดกิจกรรม ขาดการจัดกิจกรรมเพื่อเตรียมความพร้อมให้กับเด็กพิเศษได้รู้จักและคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อมในโรงเรียน คุ้นเคยกับครูผู้สอน และคุ้นเคยกับบรรยากาศการเรียนการสอนในโรงเรียน ขาดการจัดกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนปกติและเด็กพิเศษที่มาเรียนร่วม ได้รู้จักและเข้าใจกัน เพื่อเตรียมความพร้อมในการยอมรับ เข้าใจ เห็นใจ และช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ขาดการจัดกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมเจตคติให้กับครูผู้สอน และนักเรียนทั่วไป ให้มีเจตคติที่ดีกับเด็กพิเศษที่มาเรียนร่วมจากข้อสรุปปัญหาของการจัดการเรียนร่วมและจากงานวิจัยหลายเรื่อง ทำให้ผู้วิจัยมองเห็นว่าปัญหาดังกล่าวส่งผลให้การจัดการเรียนร่วมยังไม่พัฒนาเท่าที่ควร และไม่เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียนตามวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนร่วม ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับปัญหานี้อย่างจริงจัง โรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วม ควรเร่งพัฒนาเพื่อแก้ปัญหาด้านบุคลากรและกิจกรรมการเรียนการสอน และควรมีการพัฒนาวัฒนธรรมเพื่อแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่จะช่วยส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาจากภายใน ให้กับบุคลากรทั้งครูผู้สอน นักเรียนทั่วไปและเด็กพิเศษอย่างต่อเนื่องและสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการดังกล่าว

1.2 ผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานการโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วม โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน ครูการศึกษาพิเศษ ครูผู้สอนทั่วไป โรงเรียนละ 3 คน จำนวน 3 โรงเรียน รวม 9 คน สรุปได้ดังนี้

1.2.1 ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน พบว่า

โรงเรียนทุกโรงเรียนจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมกับเด็กปกติตลอดเวลา แต่มีรายละเอียดที่แตกต่างกันไปบ้างก็คือโรงเรียนที่เป็นโรงเรียนแกนนำจะมีครบทุกแบบคือ จัดเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติ จัดเรียนร่วมบางเวลา และจัดแบบแยกห้องเรียนเฉพาะให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษ วิธีการในการสร้างความตระหนักและเห็นความสำคัญของการจัดการเรียนร่วมให้ครูบุคลากร และนักเรียนคือการประชุมและชี้แจงทำความเข้าใจในที่ประชุม แต่ยังไม่มีการปรับปรุงหรือพัฒนาหลักสูตรให้มีความเฉพาะสำหรับเด็กพิเศษอย่างชัดเจน ยังคงจัดแบบเรียนร่วมกับเด็กปกติ โดยไม่มีกิจกรรมหรือวิธีการที่เฉพาะ ครูได้รับการพัฒนาตามหน่วยต้นสังกัดจัดให้ งบประมาณจะได้รับแต่โรงเรียนเป็นโรงเรียนแกนนำ และมีครูพี่เลี้ยงที่ดูแลเด็กพิเศษโรงเรียนละ 1 คน

ปัญหา โดยภาพรวม ตามความคิดเห็นผู้บริหาร พบว่า

1. นโยบายที่เน้นผลการประเมินทางวิชาการของหน่วยงานต้นสังกัดและมองว่าเด็กพิเศษเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยภาพรวมต่ำ

2. ครูผู้สอนในชั้นเรียนปกติ มีความคิดว่าเด็กพิเศษเข้ามาเรียนร่วมเป็นภาระเนื่องจากเด็กพิเศษโดยส่วนใหญ่จะเรียนรู้ช้า ในขณะที่ครูทุกคนมีภาระงานมาก

3. ผู้ปกครองให้ความร่วมมือกับโรงเรียนน้อย และคิดว่าครูควรเป็นหลักในการดูแลบุตรหลานของตนเองมากกว่า โดยภาพรวม พบว่าผู้บริหารทั้งสามโรงเรียนมีความเห็นตรงกันว่า ครูคือบุคคลที่สำคัญที่สุดในการจัดการเรียนรู้สำหรับโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนการสอนแบบเรียนร่วม ครูควรได้รับการพัฒนาให้มีเทคนิคหรือวิธีการสอน รู้หลักของการใช้จิตวิทยา ใจเย็น มีความเมตตา และมีผู้บริหารท่านหนึ่งกล่าวว่า **“เทคโนโลยีในปัจจุบันก้าวหน้ามากก็จริง แต่เทคโนโลยียังไม่สามารถแทนครูได้”**

ความคิดเห็นของครูการศึกษาพิเศษ มีข้อสรุปดังนี้

1. ครูมีความคิดเห็นว่าควรเรียนร่วมบางวิชาและแยกบางวิชา เนื่องจากบางวิชายากและศักยภาพต่างกัน วิธีการในการสร้างความตระหนักและเห็นความสำคัญของการจัดการเรียนร่วม ให้ครูบุคลากร และนักเรียน พบว่า ครูที่อยู่โรงเรียนแกนนำใช้วิธีการประชุมชี้แจงในที่ประชุม การจัดประชุม แต่ครูการศึกษาพิเศษจะใช้วิธี

ความสัมพันธ์ส่วนตัวอธิบายกับครูและนักเรียนปกติตามโอกาสที่เอื้ออำนวย การมีส่วนร่วมของครูการศึกษาพิเศษในการพัฒนาการเรียนการสอน พบว่าด้านการบริหารจัดการทั้งสามโรงเรียนยังระบุตรงกันว่าโรงเรียนยังไม่มีพัฒนาการนวัตกรรม วิธีการหรือการจัดกิจกรรมที่มีการใช้เทคนิคหรือวิธีการเฉพาะในการพัฒนาการเรียนการสอนสำหรับการจัดการเรียนการสอนแบบเรียนร่วมในโรงเรียน ด้านการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ครูการศึกษาพิเศษทั้งสามโรงเรียนระบุตรงกันว่ามีการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล

ความคิดเห็นของครูผู้สอนทั่วไป พบว่าการมีส่วนร่วมของครูผู้สอนทั่วไป ได้เข้าร่วมประชุมรับทราบจากการประชุมครูในเรื่องของการมีนักเรียนเรียนร่วมในโรงเรียน ได้รับการพัฒนาจากการอบรมบ้างแต่ไม่บ่อย แต่การจัดกิจกรรมและการสอนที่เฉพาะหรือที่เหมาะสมสำหรับการเรียนร่วมโดยตรงไม่ค่อยมีความรู้ ส่วนใหญ่จะใช้การสอนเหมือนปกติทั่วไป เพราะเป็นชั้นเรียนปกติ

1.3 ผลการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาสำหรับโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วม

ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ผลจากการศึกษาสภาพการดำเนินงานการจัดการเรียนร่วม และศึกษาแนวคิด ปรัชญา หลักการของจิตตปัญญาศึกษาเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ในครั้งนี้ มีการหาคุณภาพของรูปแบบโดยการพิจารณาความถูกต้องเหมาะสมของรูปแบบโดยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตตปัญญาศึกษา ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา และด้านการวัดและประเมินผลทางการศึกษา จำนวน 7 ท่าน ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ผลจากการศึกษาสภาพการดำเนินงานการจัดการเรียนร่วม และศึกษาแนวคิด ปรัชญา หลักการของจิตตปัญญาศึกษาเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ในครั้งนี้ โดยรูปแบบมี 5 องค์ประกอบ คือ หลักการ จุดประสงค์ ลักษณะของรูปแบบ ขั้นตอน และการวัดและประเมินผล รายละเอียดมีดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 หลักการ

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา สำหรับโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วม เป็นรูปแบบที่พัฒนาขึ้นบน ปรัชญาพื้นฐาน และหลักการของจิตตปัญญาศึกษา ดังนี้

ปรัชญาพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา (ประเวศ วะสี, 2554 : 4) ได้ระบุถึงปรัชญาพื้นฐานของจิตตปัญญาศึกษาพื้นฐานไว้ 2 ประการ คือ ความเชื่อมั่นในความเป็นมนุษย์ (Humanistic Value) คือ เชื่อว่ามนุษย์ทุกคนมีศักยภาพในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง กระบวนทัศน์องค์รวม (Holistic Paradigm) คือ ทักษะที่มองเห็นว่าธรรมชาติสรรพสิ่ง คือ การเชื่อมโยงเป็นหนึ่งเดียวกัน

หลักการเรียนรู้ในแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา 7 ประการ (ธนา นิลชัย โกวิทย์ และคณะ, 2551 : 4-5)

1. **หลักการพิจารณาด้วยใจอย่างใคร่ครวญ (Contemplation)** คือ การเข้าสู่สภาวะจิตใจที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ แล้วสามารถนำจิตใจดังกล่าวไปใช้ทำงานอย่างใคร่ครวญทั้งด้านพุทธิปัญญา (Cognitive) ด้านระหว่างบุคคล (Intrapersonal) และด้านภายในบุคคล (Intrapersonal) หลักการนี้เป็นหัวใจของการจัดกระบวนการเรียนรู้แนวจิตตปัญญาที่ผู้จัดกระบวนการจะต้องออกแบบกระบวนการที่สร้างเงื่อนไข และกระตุ้นให้ผู้ร่วมกระบวนการเกิดการเกิดการใคร่ครวญอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับตนเอง ความสัมพันธ์ และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่สัมผัส โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของจิตใจที่สงบ ผ่อนคลาย มีสมาธิ และมีความตระหนักรู้

2. **หลักความรักความเมตตา (Compassion)** คือการสร้างบรรยากาศของความรัก ความเมตตา ความไว้วางใจ ความเข้าใจ และการยอมรับ รวมทั้งการเกื้อหนุนซึ่งกันและกันบนพื้นฐานของความเชื่อมั่นในศักยภาพของความเป็นมนุษย์ เน้นความสำคัญของความไว้วางใจ การเปิดกว้าง ความรู้สึกปลอดภัย ความจริงใจ เห็นอกเห็นใจ (Empathy) และห่วงใย

3. **หลักการเชื่อมโยงสัมพันธ์ (Connectedness)** คือ การบูรณาการการเรียนรู้ในแง่มุมต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่เป็นองค์รวมเชื่อมโยงกับชีวิต และสรรพสิ่งต่าง ๆ ในธรรมชาติอย่างแท้จริง

4. **หลักการเผชิญความจริง (Confrontation Reality)** คือ การเปิดโอกาสการสร้างเงื่อนไขให้ผู้เข้าร่วมกระบวนการได้เผชิญความเป็นจริงสองด้าน ได้แก่

4.1 ความเป็นจริงในตนเอง เช่น ความคิด ความรู้สึกที่ไม่รู้ตัว หลีกเลียงหรือเก็บกดไว้ ด้วยการส่งเสริมการสืบค้น และสัมผัสกับตัวตนของตนในแง่มุมต่าง ๆ ผ่านกิจกรรม และการใคร่ครวญอย่างลึกซึ้ง โดยไม่หลีกหนี ภายใต้อารมณ์ที่ปลอดภัย เปิดกว้าง ยอมรับ และมีความรักความเมตตาทั้งต่อตนเองและต่อกัน

4.2 การเผชิญกับสภาพความเป็นจริงที่แตกต่างไปจากกรอบความเคยชินของตน เช่น คนที่มีพื้นฐานต่างกัน สภาพความเป็นจริงในชุมชนและสังคมที่กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ในแง่มุมใหม่ได้เผชิญกับความขัดแย้งที่เกิดจากความแตกต่าง

5. **หลักความต่อเนื่อง (Continuity)** ความต่อเนื่องของกระบวนการเรียนรู้ เป็นสิ่งที่มีความสำคัญกับการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงมาก เพราะการเปลี่ยนแปลงในชั้นพื้นฐาน มักเกิดขึ้นจากประสบการณ์สะสมที่ช่วยสร้างเงื่อนไขภายในให้สุกงอมพร้อมที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลงชั้นพื้นฐาน

6. **หลักความมุ่งมั่น (Commitment)** ความมุ่งมั่นที่จะเปลี่ยนแปลงตนเองเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในการนำสิ่งที่ได้รับรู้เข้ามาสู่ใจของตนเอง และนำเอากระบวนการที่ได้รับกลับไปใช้ในชีวิตเพื่อการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงภายในตนเองอย่างต่อเนื่อง

7. **หลักชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Community)** ความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ คือ ความรู้สึกเป็นชุมชนร่วมกัน ที่เกื้อหนุนให้เกิดการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลงภายในของแต่ละคน รวมทั้งการจัดกระบวนการที่ก่อให้เกิดการมีเวลาใคร่ครวญตามลำพัง และการใช้เวลาอยู่ร่วมกับผู้อื่น

เป้าหมายของการเรียนรู้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา

เกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในตนเอง

เกิดจิตสำนึกต่อส่วนรวม

องค์ประกอบที่ 2 จุดประสงค์

การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาครั้งนี้ มีจุดประสงค์ เพื่อให้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการจิตตปัญญาศึกษาสำหรับโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วม

องค์ประกอบที่ 3 ลักษณะของรูปแบบ

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา สำหรับโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วม เป็นรูปแบบที่แสดงกรอบแนวคิดและขั้นตอน ที่กำหนดเป็นองค์ประกอบสำคัญ 5 องค์ประกอบ ประกอบด้วย

องค์ประกอบที่ 1 หลักการ

องค์ประกอบที่ 2 จุดประสงค์

องค์ประกอบที่ 3 ลักษณะรูปแบบ

องค์ประกอบที่ 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน (6 โมดูล 14 กิจกรรม)

ขั้นสร้างความตระหนักรู้

จัดประชุมเพื่อสร้างความตระหนัก 1 วัน (โมดูลที่ 1)

ขั้นน้อมใจสู่การพัฒนา

จัดอบรมการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา 2 วัน (โมดูลที่ 2-4)

ขั้นมุ่งหน้าลงมือปฏิบัติ ครูที่รับการอบรม จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตาม

แนวคิด

จิตตปัญญาศึกษาในโรงเรียน 1 ภาคเรียน (โมดูลที่ 5)

ขั้นเกิดผลชัดจิตตปัญญา (โมดูลที่ 6)

นิเทศติดตามผลการจัดการเรียนรู้ 1 ครั้ง

ศึกษาดูงานเพื่อเพิ่มพูนทักษะการจัดการเรียนรู้ 1 ครั้ง

จัดสัมมนาเพื่อสะท้อนความคิดของครู 1 ครั้ง

องค์ประกอบที่ 5 การวัดและประเมินผล

องค์ประกอบที่ 4 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้

จากปรัชญา หลักการ และเป้าหมายของการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ผู้วิจัยได้นำมากำหนดเป็นขั้นตอนการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ เป็น 4 ขั้นตอน คือ
ขั้น “สร้างความตระหนักรู้”

แนวคิดการพัฒนารูปแบบในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้นำหลักการทฤษฎีการเรียนรู้ของธอร์นไดค์ (Edward L Thorndike) ที่เป็นนักจิตวิทยาและนักการศึกษาชาวอเมริกันที่กำหนดเป็นกฎของการเรียนรู้ คือ “กฎแห่งความพร้อม” หมายถึง สภาพความพร้อมหรือมีวุฒิภาวะทั้งทางร่างกาย อารมณ์ อวัยวะต่างๆ ในการเรียนรู้และจิตใจ รวมทั้งพื้นฐานและประสบการณ์เดิม รู้และเข้าใจถึงความหมายและคุณค่าของสิ่งที่จะเรียนรู้ พร้อมทั้งเชื่อมโยงกับความรู้อื่นหรือสิ่งใหม่ ตลอดจนความสนใจ ความเข้าใจต่อสิ่งที่จะเรียนรู้และพัฒนา ถ้าครุมีความพร้อมตามองค์ประกอบต่างๆ ดังกล่าว ก็จะทำให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างดีและมีประสิทธิภาพ มีรายละเอียดดังนี้

กิจกรรม จัดประชุมเพื่อเตรียมความพร้อมให้ครู ระยะเวลา 1 วัน

จุดประสงค์

1. ทราบความเป็นมาของโครงการ
2. ตระหนักและเห็นคุณค่าของการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม
3. รู้และเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา

เนื้อหาสาระ

โมดูลที่ 1 รู้จักจิตตปัญญาศึกษา

กิจกรรมที่ 1 รู้จักจิตตปัญญาศึกษา

กิจกรรมที่ 2 การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการจิตตปัญญาศึกษาใน

โรงเรียนเรียนร่วม

กิจกรรมที่ 3 มีตแปดด้าน

ขั้น “น้อมใจสู่การพัฒนา”

แนวคิดในการพัฒนารูปแบบ เป็นขั้นการอบรมเพื่อให้ความรู้ ที่ใช้หลัก “ปรัชญาของจิตตปัญญาศึกษา”คือการบูรณาการแบบองค์รวมตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา และได้ใช้หลักการเรียนรู้ที่ให้ผู้เข้ารับการอบรมได้มีการฝึกปฏิบัติกิจกรรม ในทฤษฎีการเรียนรู้ที่เกิดจากการลงมือกระทำของตามทฤษฎีการเรียนรู้ของ Burrhus Skinner นักจิตวิทยาชาวอเมริกันเป็นผู้คิด “ทฤษฎีการเรียนรู้แบบการกระทำ”(Operant Conditioning Theory หรือ Instrumental Conditioning หรือ Type-R. Conditioning) พฤติกรรมส่วนใหญ่แล้วมนุษย์จะเป็น

ผู้ลงมือปฏิบัติเอง จึงจะเกิดการเรียนรู้ได้ดี กิจกรรมการอบรมขั้นตอนนี้จึงเป็นการอบรมปฏิบัติการณ์เน้นให้มีการฝึกปฏิบัติ

กิจกรรม จัดอบรมให้ความรู้ ระยะเวลา 2 วัน

จุดประสงค์

1. เพื่อให้รู้จักตนเอง รู้จักผู้อื่น
2. เพื่อให้เข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น
3. เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้

เนื้อหาสาระ

โมดูลที่ 2 รู้จักตนเอง รู้จักผู้อื่น

กิจกรรมที่ 4 จำฉันได้ไหม

กิจกรรมที่ 5 เธอกับฉัน

กิจกรรมที่ 6 ผู้นำที่ดี

โมดูลที่ 3 เข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น

กิจกรรมที่ 7 ตัวตน

กิจกรรมที่ 8 ต่อเติม

โมดูลที่ 4 การดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่น

กิจกรรมที่ 9 สามเหลี่ยมสัมพันธ์

กิจกรรมที่ 10 ไว้วางใจ

กิจกรรมที่ 11 คลื่นคล้ายปัญหา

กิจกรรมที่ 12 สนทนาประสาพี่น้อง

ขั้น “มุ่งหน้าลงมือปฏิบัติ”

แนวคิดการพัฒนาในรูปแบบในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้นำหลักการทฤษฎีการเรียนรู้ของธอร์นไดค์ (Edward L Thorndike) ที่เป็นนักจิตวิทยาและนักการศึกษาชาวอเมริกันที่กำหนดเป็นกฎของการเรียนรู้ คือ “กฎแห่งการฝึกฝน” หมายถึง การที่จะเกิดการเรียนรู้ได้จะต้องมีการฝึกและกระทำซ้ำบ่อย ๆ ครั้งเพื่อให้เกิดความชำนาญในงาน โดยหลักการเรียนรู้นี้จะทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น โดยในขั้นตอนนี้ให้มีการออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา และนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้ในการสอนจริง 1 ภาคเรียน รายละเอียดดังนี้

กิจกรรม จัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาจริง 1 ภาคเรียน

จุดประสงค์

1. ออกแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยหลักการจิตตปัญญาศึกษาได้
2. เขียนแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมจิตตปัญญาศึกษาได้
3. จัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการจิตตปัญญาศึกษาได้

เนื้อหาสาระ

โมดูลที่ 5 การออกแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการจัดตั้งปัญญา

กิจกรรมที่ 13 การออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักการของ

จัดตั้งปัญญาศึกษา 7 หลักการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน นำแผนไปสอน 1 ภาคเรียน

ขั้น เกิดผลชัดจัดตั้งปัญญา

แนวคิดการพัฒนารูปแบบในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้นำหลักการทฤษฎีการเรียนรู้ของธอร์นไดค์ (Edward L Thorndike) ที่เป็นนักจิตวิทยาและนักการศึกษาชาวอเมริกันที่กำหนดเป็นกฎของการเรียนรู้ คือ “กฎแห่งผล” หมายถึง การที่จะเกิดการเรียนรู้นอกจะต้องมีการฝึกและกระทำซ้ำบ่อยๆครั้งเพื่อให้เกิดความชำนาญในงาน โดยหลักการเรียนรู้นี้จะทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้นแล้ว กิจกรรมที่จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้นคือ การได้รับข้อมูลย้อนกลับจากการลงมือปฏิบัติ ในขั้นตอนนี้จึงกำหนดให้มีการ สะท้อนคิดจากการนำกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดจัดตั้งปัญญาศึกษาจากการนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้ในการสอนจริง 1 ภาคเรียน การให้มีการสะท้อนคิดและสัมมนาแลกเปลี่ยนผลการดำเนินงานเป็น ขั้นตอนหนึ่งของการให้ผลย้อนกลับที่จะทำให้ครูได้ทบทวนในงานที่ปฏิบัติ เพื่อจะได้ทราบปัญหาและข้อดี ข้อจำกัดในการทำงาน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาในโอกาสต่อไป รายละเอียดมีดังนี้

กิจกรรม 14 นิเทศติดตามผลการจัดการเรียนรู้ 1 ครั้ง สัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้และศึกษาดูงานเพื่อเพิ่มพูน ทักษะการจัดการเรียนรู้ 1 ครั้ง

จุดประสงค์

1. ติดตามผลการดำเนินการจัดการเรียนรู้
2. เพิ่มพูนความรู้และทักษะการจัดกิจกรรมจัดตั้งปัญญาศึกษา
3. ทราบแนวทางการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม

เนื้อหาสาระ

โมดูลที่ 6 การวางแผนและนำเสนอผลการจัดการเรียนรู้ การนำเสนอผลการจัดการเรียนรู้ การศึกษาดูงานนอกสถานที่

องค์ประกอบที่ 5 การวัดและประเมินผล

จากการนำแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจัดตั้งปัญญาศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนเรียนร่วม จำเป็นต้องมีการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้แนวทางในการวัดและประเมินผลตามแนวคิดจัดตั้งปัญญาศึกษา เป็นการวัดและประเมินผลการเรียนรู้จากภายในของผู้เรียน การเข้าใจโลกภายในของตนเองเข้าใจในความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเชื่อมโยงกับธรรมชาติ จะเห็นได้ว่าหากต้องมีการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ใน

สิ่งที่เป็นพฤติกรรมของผู้เรียน สิ่งเหล่านั้นล้วนเป็นการประเมินคุณลักษณะที่เป็นนามธรรมทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นเจตคติ อารมณ์ ความรู้สึก จิตวิญญาณ รวมทั้งความเชื่อในแต่ละบุคคล การเรียนรู้เติบโตด้านในก็จะเกิด ต้องเน้นการวัดประเมินทางจิตพิสัยต้องวัดหลายๆครั้งต่อเนื่อง ให้ผู้เรียนสะท้อน การเรียนรู้ของตนเอง โดยข้อมูลสำคัญมักไม่ได้เป็นเชิงปริมาณแต่เป็นเรื่องการเปลี่ยนแปลงเชิงโลกทัศน์ ซึ่งผู้ประเมินต้องใส่ใจเข้าไปทำความรู้จักกับผู้เรียน จึงจะสามารถประเมินได้อย่างเหมาะสม ดังนั้นจึงมีทางเลือกในการประเมินเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการแนะแนวคิด ดังนี้

เครื่องมือ	วิธีการ	เกณฑ์การพิจารณา
แบบทดสอบ	สร้างแบบทดสอบวัดคุณลักษณะประเภทตัวเลือก	ตรวจให้คะแนน
แบบบันทึกสะท้อนคิด	ตรวจข้อมูลที่นักเรียนบันทึกในบันทึก การ “สะท้อนความคิด” และการแสดงความคิดเห็นขณะที่ล้อมวงสนทนาและ การร่วมกิจกรรม “เซคอิน”รายบุคคล	พิจารณาคุณค่าของข้อคิดหรือเจตคติที่ผู้เรียนสะท้อน เช่น ความคิดเห็นที่สะท้อน บอกเล่าถึงความรู้สึกที่ดีและมีคุณค่าทั้งต่อตนเอง เพื่อน และ
แบบประเมินพฤติกรรม	สังเกตพฤติกรรมนักเรียน ขณะที่เข้าร่วมกิจกรรมในขณะเรียน	สังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน

ขั้นตอนที่ 2 การหาประสิทธิภาพรูปแบบจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาสำหรับโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วมโดยการนำรูปแบบไปทดลองปฏิบัติจริงในโรงเรียนเรียนร่วม1 ภาคเรียน ประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้

2.1 ผลการสะท้อนคิดการอบรมพัฒนาครูการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา สำหรับโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วม ดังตารางที่ 1

ตาราง 1 ผลการสะท้อนคิดของครูจากการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาจำแนกตามโมดูล

โมดูลที่	จุดประสงค์	ผลการสะท้อนคิด
1 จิตตปัญญา ศึกษา	1. เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจจิตต ปัญญาศึกษา	<p>ด้านจิตตปัญญาศึกษา</p> <p>จากที่ครูสะท้อนคิด พบว่าครูยังไม่รู้จักจิตตปัญญาศึกษาว่า เป็นอย่างไร อบรมเป็นครั้งแรก รู้สึกดี น่าสนใจ ไม่เหมือนการ อบรมแบบอื่นที่เคยอบรมมาที่ผ่านมาส่วนใหญ่เป็นการอบรม แบบให้ความรู้ นั่งฟังและจดบันทึกความรู้จากการบรรยายของ วิทยากรที่มาให้ความรู้ แต่จิตตปัญญาศึกษาเป็นการอบรมให้ ความรู้ที่ผ่อนคลาย วิทยากรเป็นกันเองรู้สึกสบายใจ และมี ความสุขกับการอบรม การได้ทำสมาธิทำให้รู้สึกดี การได้นั่ง อบรมบนพื้นที่โล่งกว้าง รู้สึกเหมือนการอยู่กับเพื่อนๆและ ครอบครัว ในระหว่างที่วิทยากรให้ทำสมาธิทำให้ได้ทบทวน ตัวเอง รู้สึกถึงความสงบเงียบและมีสติมากขึ้นหลังจากที่เหนื่อย ล้าจากการรับผิดชอบงานที่หนักในโรงเรียน โรงเรียนมีงานเยอะ มาก ทั้งงานสอนและงานตามนโยบายของเขตพื้นที่การศึกษา หลักการ 7 ข้อ ของจิตตปัญญาศึกษาน่าสนใจมาก โดยเฉพาะ หลักความรักความเมตตาและหลักการพิจารณาด้วยใจอย่าง ไคร่ครวญ เพราะการดูแลเด็กพิเศษที่เรียนร่วมต้องใช้อย่างมาก การอบรมจิตตปัญญาศึกษาวัดนี้จึงเป็นการอบรมที่น่าสนใจมาก แนวทางในการจัดกิจกรรมการอบรมก็ดี</p>

ตาราง 1 (ต่อ)

โมดูลที่	จุดประสงค์	ผลการสะท้อนคิด
	2. เพื่อให้ตระหนักและเข้าใจเด็กพิเศษและการเรียนรู้ร่วม	<p>ด้านการจัดการเรียนรู้ร่วม</p> <p>ครูเล่าว่า โรงเรียนมีการจัดการเรียนรู้ร่วม โดยเป็นโรงเรียนต้นแบบการเรียนรู้ร่วมของเขตพื้นที่ มีเด็กพิเศษเรียนรู้ร่วมมากกว่าหนึ่งร้อยคน ส่วนใหญ่เป็นเด็กประเภทเรียนรู้ช้า มีนักเรียนเรียนรู้ร่วมอยู่ทุกระดับชั้น ตั้งแต่อนุบาลถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 การสอนเด็กพิเศษเรียนรู้ร่วมค่อนข้างเป็นภาระ โดยเฉพาะเด็กที่เรียนรู้ช้าทำให้เรียนรู้ไม่ทันเพื่อน ครูต้องใจเย็นและมีเมตตา เสียสละจริงๆ จึงจะจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ จากการดูวิดีโอเด็กพิการที่ชื่อ "นิค" ที่วิทยากรให้ดูทำให้เกิดความรู้สึกว่าการได้สอนเด็กพิเศษที่มาเรียนรู้ร่วมคือการได้ทำหน้าที่ของครูที่ยิ่งใหญ่ และน่าภาคภูมิใจ อีกกิจกรรมที่ทำให้รักและเข้าใจเด็กพิเศษมากยิ่งขึ้นคือ "กิจกรรมมิดแปดด้าน" เพราะทำให้เห็นใจเด็กพิเศษที่มาเรียนรู้ร่วมมากขึ้นกว่าเดิม คิดว่าจะนำกิจกรรมไปใช้ในการจัดการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษาครั้งนี้ไปใช้ในการสอนเพื่อทำให้เด็กถูกรักกัน ช่วยเหลือกัน ครูสรุปว่าเริ่มมองเห็นวิธีการในการสอนให้เด็กนักเรียนเป็นเด็กดีและมองประโยชน์ส่วนรวม เห็นอกเห็นใจ ช่วยเหลือผู้อื่น</p>

ตาราง 1 (ต่อ)

โมดูลที่	จุดประสงค์	ผลการสะท้อนคิด
2 รู้จักตนเอง รู้จักผู้อื่น	เพื่อให้สมาชิกรู้จักและ คุ้นเคยกัน รู้จักตนเอง รู้จักผู้อื่น	<p>ครูระบุว่าชอบการทำสมาธิในระยะเวลาสั้น ๆ แบบนี้ ไม่ มากไปไม่น้อยไป นานมากจะปวดเข่า ชอบกิจกรรมการล้อมวง สนทนามาก เพราะจะเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ครูทุกคนใน โรงเรียนได้มีโอกาสได้เปิดใจพูดคุยกัน และบรรยากาศเป็น กันเองดีมาก โดยปกติจะทำแต่งงาน ทำงานโครงการมันไม่ค่อย ได้มานั่งพูดคุยกันแบบนี้ และวิทยากรทุกท่านใจดีและเป็น กันเอง ทำให้บรรยากาศการอบรมดีมาก การล้อมวงสนทนา และจับคู่เล่าเรื่องราวของตนเองให้เพื่อนฟังและให้เพื่อนเล่าให้ เราฟัง ทำให้เราได้ทบทวนตัวเราเอง และรู้จักเพื่อนมากขึ้น แม้เพื่อนที่อบรมครั้งนี้จะเป็นเพื่อนครูที่ทำงานด้วยกันมา หลายปี แต่เราไม่เคยพูดคุยกันแบบนี้ ส่วนใหญ่คุยกันเรื่อง งานและเรื่องทั่วไป เพื่อนครูบางคนเล่าเรื่องราวให้เราฟังทำ ให้เรารู้และเห็นใจเพื่อนมากขึ้น บางคนเราเพิ่งทราบเรื่องราว ของเขา เช่นเพื่อนเล่าว่าที่ต้องมาโรงเรียนสายบ่อยๆ เพราะมี ปัญหาในครอบครัว สามปีและลูก รวมทั้งสุขภาพที่ไม่ดี ฟัง เรื่องราวแล้ว ทำให้เกิดความเห็นใจเพื่อนครูที่เล่าเรื่อง พร้อม ทั้งคิดว่าเมื่อก่อนเราไม่ควรไปคิดไม่ดีกับเพื่อนเลย ความ เป็นมาแต่ละคนแตกต่างกันจริงๆ</p> <p>กิจกรรม “ผู้นำสี่ทิศ” ทำให้ทุกคนได้ทบทวนและวิเคราะห์ ตนเองรวมทั้งเข้าใจในบุคลิกภาพของเพื่อน ๆ ว่าโดยแท้จริง แล้วคนแต่ละคนจะมีบุคลิกภาพที่แตกต่างกันไป ลักษณะนิสัย ใจคอแต่ละคนไม่เหมือนกัน แต่ต้องอยู่ร่วมกัน ต้องทำงาน ร่วมกัน หรืออาจสรุปง่าย ๆ ว่ามีทั้งข้อดีและข้อด้อยในตัวเอง กันทุกคน ถ้ามองแง่ดีและหยิบข้อดีมาทำงานร่วมกันจะเกิด การทำงานที่ดีมีประสิทธิภาพ</p> <p>เมื่อมีการล้อมวงสนทนาให้นำเสนอลักษณะของแต่ละ คนตามกิจกรรมผู้นำสี่ทิศ จะยิ่งทำให้มองภาพบุคลิกภาพแต่ ละคนได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น และบางคนเพิ่งค้นพบบุคลิกภาพ บางมุมมองของตนเองเพิ่มขึ้นอีก ว่าโดยแท้จริงแล้วอาจมีบาง บุคลิกของเราที่ได้จากมุมมองของเพื่อนที่ล้อมวงสนทนา สะท้อนให้ฟัง</p>

ตาราง 1 (ต่อ)

โมดูลที่	จุดประสงค์	ผลการสะท้อนคิด
3 เข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น	เพื่อให้วิเคราะห์ และเข้าใจใน บุคลิกภาพ ตนเองและผู้อื่น	<p>กิจกรรมวันนี้วิทยากรให้ฟังเพลงและเดินตามจังหวะเพลง จิตตปัญญาศึกษา รู้สึกสนุกมากเพราะไม่ใช่การอบรมเหมือนที่เคยเจอ แต่เป็นการอบรมที่ไม่เครียด ผ่อนคลาย และที่ชอบมากคือความหมายของเพลงจิตตปัญญาศึกษา ได้ฟังแล้วกินใจประทับใจ และรู้สึกภูมิใจที่ได้เป็นครู รักอาชีพครูมากขึ้นเยอะ เพราะเนื้อเพลงที่วิทยากรให้ฟังมีความหมายดี เช่น "จิตอ่อนโยนให้ความรัก ใจฟูมพักด้วยเมตตา" "จากจิตเล็ก ๆ สู่อุจจิบใหญ่ จากกายสู่ใจไปปัญญา" "ตั้งใจฟังอย่างลึกซึ้ง จะเข้าถึงซึ่งใจเขา" การได้วิเคราะห์และคิดเกี่ยวกับเนื้อหาเพลงจึงทำให้เราได้เข้าใจในตัวเราและบทบาทหน้าที่ของความเป็นครูที่ต้องรักและเมตตาต่อศิษย์ให้มากขึ้น ทำงานกับผู้อื่นด้วยความเข้าใจกันโดยมีเป้าหมายร่วมกันคือสอนให้ศิษย์เป็นคนดี</p> <p>กิจกรรมตัวตนและต่อเติมได้ทำแล้วทำให้ได้มีเวลาเหมือนเราได้ย้อนทบทวนชีวิตตัวเราเอง ทำแต่งงาน งาน งาน วันนี้เหมือนเราได้ปลดปล่อย ผ่อนคลายและมีความสุขมาก เพราะเรารู้สึกสงบและใช้เวลาสั้นในช่วงอบรมอย่างมีความหมายมากสำหรับชีวิตของเราเอง นอกจากนี้ยังได้มองไปถึงตัวตนของเด็กนักเรียนแต่ละคนที่สอนอยู่ เพราะเด็กในโรงเรียนนั้นนอกจากจะเป็นโรงเรียนที่เป็นเด็กเรียนร่วมแล้ว ยังเป็นเด็กที่ครอบครัวยากจนและแตกแยก ทำให้ส่งผลถึงพฤติกรรมที่เป็นลักษณะที่ไม่พึงประสงค์ ขาดคนดูแลอย่างใกล้ชิด เนื่องจากครอบครัวของเด็กนักเรียนส่วนใหญ่ไปทำงานในกรุงเทพ และปล่อยบุตรหลานไว้กับปู่ ย่า ตา ยาย หรือบางครอบครัวปล่อยลูกอยู่เพียงลำพังไม่มีใครดูแล รวมทั้งเด็กพิเศษที่มาเรียนร่วมก็มีหลายประเภท บางครอบครัวดูแลลูกอย่างดี ให้ความร่วมมือกับครูในการดูแลเด็กร่วมกับทางโรงเรียน บางครอบครัวก็ปล่อยให้ทำหน้าที่ของครูเพียงลำพัง การอบรมวันนี้จึงทำให้ตระหนักถึงความแตกต่างทั้งของครูและนักเรียนที่ต้องเข้าใจและทำวันนี้ให้ดีที่สุด</p>

ตาราง 1 (ต่อ)

โมดูลที่	จุดประสงค์	ผลการสะท้อนคิด
4 การ ดำเนินชีวิต ร่วมกับผู้อื่น	เพื่อให้เรียนรู้การ ดำเนินชีวิต ร่วมกับผู้อื่น	<p>ครูเล่าว่าวันนี้จะเริ่มต้นตุงด้วยการนั่งสมาธิ จากนั้นวิทยากร ให้เดิน “ป่าตัวนจีน” เดิมสงสัยว่าเพลงอะไรทำไมต้องเดิน เดินแล้วได้อะไร แต่เมื่อวิทยากรสรุปในวงสนทนาว่า ป่าตัวนจีนคืออะไร เดินแล้วได้อะไรจากความสงสัยแต่เดิมาก็เริ่มคลี่คลายเนื่องจากวิทยากรได้เล่าให้ฟังในวงสนทนาว่า ป่าตัวนจีนคือทำรำช้าๆ ง่ายๆ ของจีนที่มีท่วงท่าที่ทำให้ทุกส่วนของร่างกายได้เคลื่อนไหวและมีผลดีต่ออวัยวะทุกส่วนของร่างกาย และส่งผลถึงการมีสุขภาพร่างกายที่ดีด้วย มีทั้งหมด 8 ท่ารำ ซึ่งการตั้งชื่อว่าป่าตัวนจีน เนื่องมาจากคำว่าผ้าไหมที่สวยงามที่สุด 8 ชั้น วิทยากรสรุปว่า การเรียนรู้จะเกิดได้ต้องประกอบด้วย ปัจจัยหลายอย่าง ร่างกาย จิตใจ สังคม และปัญญา ซึ่งจะต้องพร้อมทุกด้าน ทุกวันนี้เรายัดเยียดความรู้ให้เด็กเพื่อให้รู้ให้จำให้ทำข้อสอบได้ แต่เราลืมเติมเต็มหัวใจและเสริมสร้างร่างกายที่มีสุขภาพที่ดี ต้องขอบคุณวิทยากรที่ช่วยกระตุ้นเตือนให้พวกเรามีสติ และมีปัญญาในการสอนเด็กนักเรียน บางครั้งเราก็ลืม สอนเด็กแต่ความรู้ความจำเพียงอย่างเดียว ต้องอ่านออกต้องเขียนได้ ต้องจำได้ เพื่อจะต้องสอบวัดความรู้ทั้งในระดับเขตพื้นที่ การศึกษาและระดับประเทศเราลืมไปว่าเมื่อเขาเติบโตเขาจะต้องไปใช้ชีวิตกับสังคมภายนอกให้ได้อย่างมีความสุข กิจกรรมที่ชอบมากที่สุดจากการอบรมคือ การสนทนาประสาพี่น้องที่ทำให้เพื่อนครูทุกคนในวันนี้ได้เปิดใจคุยกัน ซึ่งที่ผ่านมาเราไม่เคยปฏิบัติต่อกันมาก่อน วันนี้เราได้จับมือกัน กอดกัน พุดคุยกัน แลกเปลี่ยนความในใจกัน นับเป็นกิจกรรมที่ทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อกัน ถ้าเป็นไปได้อยากนำกิจกรรมนี้ไปใช้ในการสอนเด็กนักเรียนด้วย เพื่อให้เด็กจรรู้กันและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อีกหนึ่งกิจกรรมที่ชอบพอๆกันคือสามเหลี่ยมสัมพันธ์ ซึ่งจะช่วยให้เราเรียนรู้ได้เลยว่าเราต้องอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ต้องทำงานร่วมกัน ต้องดำเนินชีวิตไปด้วยกัน ทุกคนในสังคมเป็นส่วนหนึ่งซึ่งกันและกัน</p>

ตาราง 1 (ต่อ)

โมดูลที่	จุดประสงค์	ผลการสะท้อนคิด
5 ออกแบบ การจัดการ เรียนรู้ด้วย กระบวนการ การคิด ปัญหา ศึกษา	ออกแบบการ จัดการเรียนรู้ ตามแนวคิดจิตต ปัญญาศึกษาได้	ครูสรุปผลการสะท้อนคิดว่า การออกแบบการจัดการเรียนรู้ตาม แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ในแต่ละกลุ่มสาระวิชานั้น โดยภาพรวม ทุกกลุ่มสาระวิชาได้ออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยนำกิจกรรมตาม หลักการของจิตตปัญญาศึกษาไปใช้สอน 1 ภาคเรียน โดย ครูทุกคนในโรงเรียนจะเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด จิตตปัญญาศึกษาในรายวิชาของตนเอง และนำไปใช้ในการสอน
6 นำเสนอ ผลการ จัดการ เรียนรู้	นำเสนอผลการ จัดการเรียนรู้ตาม แนวคิดจิตตปัญญา ศึกษาได้	ครูวางแผนเตรียมความพร้อมในการนำเสนอผลการจัดกิจกรรม การเรียนรู้โดยมีการนำเสนอแผนการจัดการเรียนรู้ ผลการจัดการ เรียนรู้ 2 ครั้ง ระหว่างภาคเรียน และเมื่อสิ้นสุดภาคเรียนอีก 1 ครั้ง

2.2 ผลการนิเทศติดตาม การดำเนินงานการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา สำหรับโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วม ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 ผลการนิเทศติดตามการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา

ที่	หลักการ	กิจกรรม	ผลที่เกิดกับครู	ผลที่เกิดกับนักเรียน
1	ความรัก ความ เมตตา	ล้อมวง สนทนา สุนทรีย สนทนา การเล่า เรื่อง	ครูให้ความสนใจและใส่ใจเด็กมากยิ่งขึ้น รับฟังอย่างเข้าใจ ปราศจากอคติ ให้เด็กทุกคนได้มีโอกาสพูดทุกคนให้ความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทั้งเด็กปกติและเด็กพิเศษ นอกจากนี้ยังเพิ่มเติมด้วยการรอบพบผู้ปกครองขณะมารับลูกเพื่อซักถามเกี่ยวกับบุตรหลานด้วยความห่วงใย ครูที่สอนระดับปฐมวัยจะเพิ่มกิจกรรมการกอดและสัมผัสด้วยความรักและความอบอุ่น	สนใจเรียนมากขึ้น สนุกสนานกับการเรียนรู้ และชอบฟังเรื่องราวของ เพื่อนๆ
2	หลักการ พิจารณา ด้วยใจ อย่าง ใคร่ครวญ	สมาธิก่อน เรียน ฟังเพลง ระบายสี ปั้นดิน น้ำมัน สะท้อนคิด เล่านิทาน	ครูรู้สึกใกล้ชิดและผูกพันกับนักเรียนมากขึ้น เมตตา และเอ็นดูเมื่อเห็นเด็กนักเรียนเรียนรู้อย่างสนุกสนานและเพลิดเพลินกับกิจกรรมการเรียนรู้	กิจกรรมสมาธิทำให้นักเรียนนิ่งมากกว่าเดิม ชอบและสนุกกับการได้ เรียนรู้ผ่านศิลปะ และ เรื่องเล่าของครู
3	หลักการ เชื่อมโยง สัมพันธ์	สมาธิ ศิลปะ ล้อมวง สนทนา	กิจกรรมที่ครูใช้คือ การใช้กิจกรรมศิลปะและสื่อจากของจริงมาเป็นเครื่องมือในการเชื่อมโยงสู่ชีวิตประจำวัน เช่น การสอนเรื่อง ผัก ผลไม้ ครูจะให้เด็กๆ วาดภาพผลไม้และระบายสี ใช้กิจกรรมล้อมวงสนทนา เพื่อบอกเล่าเกี่ยวกับภาพผลไม้ที่วาด โดยให้เชื่อมโยงสู่ชีวิตจริง เช่น ที่บ้านนักเรียนปลูกผักผลไม้หรือไม่ สมาชิกที่บ้านมีใครบ้าง	ชอบเรียน สนุกสนานกับ การ เรียน รู้ มาก ขึ้น คุณครูท่านหนึ่งเล่าว่า เห็นเด็กปกติช่วยเด็ก พิเศษระบายสี โดยทำ กิจกรรมร่วมกันอย่าง สนุกสนานครูรู้สึกดีมาก

ตาราง 2 (ต่อ)

ที่	หลักการ	กิจกรรม	ผลที่เกิดกับครู	ผลที่เกิดกับนักเรียน
4	หลักการ เผชิญหน้า	สมาธิ ล้อมวงสนทนา สุนทรีย สนทนา การเล่า เรื่องราว	กิจกรรมที่ใช้คือ การล้อมวงสนทนา หลักการนี้ครูใช้จะให้เด็ก ๆ เล่าเรื่อง เกี่ยวกับตนเองและครอบครัว เช่นวิชา สังคม “ครอบครัวของฉัน” ครูให้เด็ก ๆ วาดภาพสมาชิกครอบครัวและกิจกรรม ที่สมาชิกแต่ละคนชอบทำ เช่นพ่อชอบล้างรถ แม่ทำกับข้าว ยาย ชอบทำขนม พี่ชอบเล่นบอล นักเรียน ชอบดูทีวี เด็ก ๆ จะต้องเล่าเรื่องราวใน ชีวิตจริงของตนเองอย่างเปิดเผย ภายใต้บรรยากาศที่ไว้วางใจได้และรู้สึก ปลอดภัยที่จะเปิดเผยเรื่องราวของ ตนเองให้สมาชิกอื่นในวงสนทนา	ทั้งเด็กปกติและเด็ก พิเศษสนุกสนาน ขณะ ที่เพื่อนเล่าเรื่องราว เด็ก พิเศษที่เรียนร่วมกับสนใจ ฟังเพื่อนมากขึ้น บาง เรื่องราวสมาชิกสนใจ และมีการซักถามเพิ่ม ด้วยความสนใจ ทำให้ผู้ ที่เล่ารู้สึกมีคุณค่ามาก ยิ่งขึ้น
5	หลักความ ต่อเนื่อง	สมาธิ การล้อมวง สนทนา สุนทรีย สนทนา การเล่า เรื่องราว การลงมือ ปฏิบัติ ความมุ่งมั่น	กิจกรรมที่ใช้คือ การมอบหมายให้ เด็ก ๆ คิดกิจกรรมเสริมจากที่เรียนใน ห้องเรียน ครูที่สอนสาระการงาน สอน การเกษตรได้สอนเกี่ยวกับเศรษฐกิจ พอเพียงและให้คิดงานการปลูกพืชผัก ด้านหลังอาคารเรียนเพื่อให้เกิดการ ต่อเนื่องและเชื่อมโยงสู่ชีวิตจริง เด็ก ๆ นำต้นกล้าดอกอัญชันกลับไปปลูก ที่บ้านตนเอง ได้ดูแลและเรียนรู้ที่บ้าน ครูให้เด็ก ๆ เล่าเรื่องราวการดูแล รักษาให้ต้นไม้เติบโตและงอกงาม ครู ให้ทำสมาธิและนึกถึงคำสอนของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเกี่ยวกับ ความพอเพียง	เรียนรู้อย่างสนุกสนาน จากการปฏิบัติจริง เกิดการเรียนรู้จาก ภายในจนเกิดการ เปลี่ยนแปลง นำไปใช้ ในชีวิตจริงได้การได้ สุนทรียสนทนาเกี่ยวกับ งานที่เป็นกิจกรรม พัฒนานอกชั้นเรียนทำ ให้เขาเห็นคุณค่าใน ตัวเองมากยิ่งขึ้น

ตาราง 2 (ต่อ)

ที่	หลักการ	กิจกรรม	ผลที่เกิดกับครู	ผลที่เกิดกับนักเรียน
6	หลักชุมชนแห่งการเรียนรู้	สมาธิ ล้อมวงสนทนา สุนทรียสนทนา ปฏิบัติจริง	กิจกรรมที่ใช้คือ การให้ผู้ที่มีความรู้หรือเชี่ยวชาญภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมและเกี่ยวพันในการเรียนการสอน โดยครูทำงานให้ผู้ปกครองของนักเรียนที่ทำขนมไทยเก่ง มาสอนเด็กทำขนมไทย เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติหลังกิจกรรมครูให้นักเรียนล้อมวงสนทนาเพื่อสรุปบทเรียนจากการเรียนรู้ ครูและผู้ปกครองเกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีกิจกรรมร่วมกันส่งผลให้เกิดความรู้สึกที่ดีและเกิดความผูกพันกันมากยิ่งขึ้น	นักเรียนร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ อย่างสนุกสนาน ผู้ปกครองที่มาเป็นผู้ปกครองเด็กเรียนร่วม ที่เต็มใจและยินดีมาร่วมกิจกรรม เกิดความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน โรงเรียนและชุมชน
7	หลักความมุ่งมั่น	สมาธิ ฟังเพลง ล้อมวงสนทนา ปฏิบัติ	กิจกรรมที่ครูนำมาใช้บ้าง แต่ไม่มากนัก เนื่องจากโดยความหมายของหลักการความมุ่งมั่น ผู้เรียนต้องนำสิ่งที่เรียนไปใช้ในการดำเนินชีวิตในเชิงประจักษ์	ผู้เรียนต้องนำสิ่งที่เรียนไปใช้ในการดำเนินชีวิตในเชิงประจักษ์ ซึ่งครูผู้สอนให้เหตุผลว่าต้องใช้เวลาในการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน

2.3 ผลการสะท้อนคิดหลังการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาสำหรับโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วม จากการสัมมนาและศึกษาดูงาน 11-13 มีนาคม 2558 ณ จังหวัดลำพูนและจังหวัดเชียงใหม่ ผลจากการบันทึกการสะท้อนคิดของครูที่ได้นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาไปใช้ในโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วม โดยใช้กระบวนการสะท้อนคิด ครูได้แสดงความรู้สึกและความคิดเห็นไปในแนวทางคล้ายๆกัน ผู้วิจัยจึงสังเคราะห์และสรุปประเด็นสำคัญๆได้ 2 ประเด็น คือด้านการจัดการเรียนการสอนและการปฏิบัติงาน ด้านผลที่เกิดกับนักเรียน รายละเอียดมี ดังนี้

2.3.1 ด้านการจัดการเรียนการสอน และการปฏิบัติงาน

ผลการสะท้อนคิดโดยภาพรวมพบว่า ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดของจิตตปัญญาศึกษา ครูทุกคนมีความประทับใจจากการได้เข้ารับการพัฒนามารูปแบบขงกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษาช่วยให้ครูได้มองตนเอง เข้าใจเพื่อนๆครูในโรงเรียน โรงเรียนยังไม่เคยมีโครงการที่มีกิจกรรมในลักษณะนี้มาก่อน ในระหว่างการพัฒนาตามรูปแบบครูในโรงเรียนเกิดความรู้สึกที่ดีต่อกัน รักและสามัคคีกันมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังมีแนวคิดที่มุ่งมั่นตรงกันเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าของผู้เรียน การให้ความสำคัญกับการดูแลใส่ใจนักเรียนทั้งเด็กปกติและเด็กพิเศษในฐานะที่เป็นโรงเรียนเรียนร่วม โดยมีข้อความที่แสดงให้เห็นชัดเจนเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดกับครู ดังนี้

ครูคนที่ 1 “ครูโรงเรียนป่าสักทุกคนจะต้องช่วยกันดูแลและให้ความรักกับเด็ก ๆ สอนให้เขาเป็นคนดีและคนเก่ง นักเรียนทุกระดับ ตั้งแต่เด็กเล็กจนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จะต้องใช้กระบวนการเรียนรู้ด้วยจิตตปัญญาศึกษา”

ครูคนที่ 2 “การวิจัยครั้งนี้ เปรียบเสมือนเรือ 2 ลำ พายไปพร้อมๆกันคืออาจารย์วิทยากรจากมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามกับครูโรงเรียนบ้านป่าสัก 2 หน่วยงานเป็นหนึ่งเดียวที่จะใช้กระบวนการจิตตปัญญาศึกษาในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์”

ครูคนที่ 3 “บิณฑบาตข้ามน้ำข้ามภูเขาข้ามน้ำมาศึกษา ค้นหาต้นแบบมาแบบจิตตปัญญา นำมาพัฒนาให้ต่อเนื่องเลื่องลือ ครูป่าสักทุกคนเปรียบเหมือนน้ำที่ต้องแสงอาทิตย์ ที่นับเป็นแสงแห่งปัญญาที่สว่างเจิดจ้า ใช้จิตตปัญญาสร้างเด็กให้เกิดปัญญาด้วยเช่นกัน”

ครูคนที่ 4 “จงมุ่งมั่นทำต่อไป จิตตปัญญาศึกษา เราจะนำนักเรียนสู่คุณธรรมและคุณภาพ โดยที่ครูทุกคนจะร่วมมือกันประคับประคองสู่ความสำเร็จ มีความสุขที่ยั่งยืนตลอดไป”

ครูคนที่ 5 “ ทุกกิจกรรมของจิตตปัญญาศึกษาจะต้องเกิดที่โรงเรียนป่าสัก”

ครูคนที่ 6 “ขอบคุณสำหรับกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษาทั้งหมด เราได้เปิดโลกทัศน์ ได้ความรู้และเทคนิควิธีการเรียนรู้ใหม่ๆไปใช้ในการเรียนการสอน นอกจากนี้ยังทำให้พวกเรารักกันมากยิ่งขึ้น”

ครูคนที่ 7 “ครูเปรียบเสมือนเรือที่ขับเคลื่อนพาลูกศิษย์สู่เป้าหมาย ด้วยการอบรมสั่งสอนและจัดการเรียนการสอนให้ดีที่สุด ประทับใจในกระบวนการจิตตปัญญาศึกษา นำกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษาไปสอนแล้วเห็นผล เด็กๆจะชอบมาก ตั้งใจเรียนมากขึ้น เช่น ให้เด็กฯนั่งสมาธิก่อนและหลังเรียนใช้ศิลปะให้วาดภาพพระบายสี ให้เด็กฯได้สะท้อนคิด ได้อะไรจากที่เด็กสะท้อนเยอะมาก เด็กๆจะมีน้ำใจเอื้อเฟื้อกัน ชอบคุณจริงๆ ชอบคุณจากใจทำให้เราได้อยู่จิ๊กกับจิตตปัญญาศึกษา”

ครูคนที่ 8 “ จิตตปัญญาศึกษา เพิ่งรู้จัก รักเลย... จิตตปัญญาทำให้ได้ทบทวนตัวเอง ได้รู้จักเพื่อนร่วมงานมากขึ้น เพื่อนร่วมงานบางคนทำงานด้วยกันมานานแต่ก็เพิ่งจะรู้จักเขาจริงๆในคราวนี้ กิจกรรมต่างๆของจิตตปัญญาศึกษาช่วยให้เกิดสติ ไม่ใช่เฉพาะนักเรียนเท่านั้น ครูก็ได้ประโยชน์จากกิจกรรมนี้ด้วยเช่นกัน” อย่างไรก็ตามจะให้ดี ควรมีการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง

2.3.2 ด้านผลที่เกิดกับนักเรียน

ผลที่เกิดกับนักเรียนเมื่อครูได้จัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา สำหรับนักเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วม โดยภาพรวมแล้วพบว่ามี การเปลี่ยนแปลงที่เกิดกับผู้เรียนดังนี้

ครูคนที่ 1 “ นักเรียนมีความประพฤติดีขึ้น เชื่อฟัง ไม่ดื้อ เป็นเด็กดี จากที่แต่ก่อนดื้อและซนมากกว่านี้ เชื่อว่าการใช้กระบวนการจิตตปัญญาศึกษาจะช่วยให้ นักเรียนเป็นคนดีได้”

ครูคนที่ 2 “จิตตปัญญาศึกษาใช้ได้ผลจริงๆ นักเรียนเรียนอย่างสนุก ไม่แสดงอาการเบื่อ เรียนอย่างสนุก มีความสุข และเห็นเด็กฯทำงานด้วยกันอย่างมีความสุขทั้งเด็กปกติและเด็กเรียนร่วม รักกันมากยิ่งขึ้น เห็นได้อย่างชัดเจน เวลาให้ทำกิจกรรมเขาจะ กุลีกุจอช่วยกัน ไม่เกี่ยงงานกันเหมือนเมื่อก่อนอยากให้อาจารย์จากมหาวิทยาลัยราชภัฏได้ กลับมาที่โรงเรียนอีกในรูปแบบการนิเทศติดตาม”

2.4 ผลการประเมินศักยภาพของครูก่อนและหลังการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา สำหรับโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วม ดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 ผลการประเมินศักยภาพของครูก่อนและหลังการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา สำหรับโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วม

รายการ	ก่อนใช้รูปแบบ		หลังใช้รูปแบบ		\bar{D}	sd	t	p
	\bar{X}	ระดับ	\bar{X}	ระดับ				
1. ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ของจิตตปัญญาศึกษา	2.95	ปานกลาง	4.80	มากที่สุด	1.84	0.82	10.52*	.000
2 ด้านความสามารถในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา	2.88	ปานกลาง	4.68	มากที่สุด	1.80	0.94	8.97*	.000
รวมทุกด้าน	2.93	ปานกลาง	4.76	มากที่สุด	1.83	0.82	10.42*	.000

* $p \leq 0.05$

จากตาราง 3 พบว่า ศักยภาพในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาของครู หลังการใช้รูปแบบฯ สูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($*p \leq 0.05$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่ 1 ด้านความเข้าใจและความตระหนักในกระบวนการจิตตปัญญาศึกษา หลังการใช้รูปแบบฯ มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนใช้รูปแบบ โดยก่อนใช้รูปแบบมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.95$) ระดับปานกลาง หลังการใช้รูปแบบฯ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.80$) ระดับมากที่สุด ด้านที่ 2 ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา หลังการใช้รูปแบบฯ มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบฯ โดยก่อนการใช้รูปแบบฯ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.88$) ระดับปานกลาง หลังการใช้รูปแบบฯ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.68$) ระดับมากที่สุด

2.5 ผลการศึกษาความคิดเห็นของครูที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา สำหรับโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วม ดังตาราง 4

ตาราง 4 ผลการศึกษาความคิดเห็นของครูที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาสำหรับโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วม

ที่	รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1	มาตรฐานการนำไปใช้ประโยชน์ (Utility)			
	1.1 มีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายในการพัฒนาไว้ อย่างชัดเจน	4.44	0.53	มาก
	1.2 กิจกรรมการเรียนรู้เป็นไปตามเป้าหมายของ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน	4.33	0.71	มาก
	1.3 มีกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้พัฒนา คุณลักษณะทางกาย	4.00	0.71	มาก
	1.4 มีกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้พัฒนา คุณลักษณะทางใจ	4.67	0.50	มากที่สุด
	1.5 มีกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้พัฒนา คุณลักษณะทางปัญญา	4.89	0.33	มากที่สุด
	1.6 กิจกรรมการเรียนรู้ใช้ได้กับเด็กปกติและเด็กที่มี ความต้องการพิเศษ	4.11	0.33	มาก
	1.7 มีคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ชัดเจน ง่ายต่อการนำไปใช้	4.33	0.87	มาก
	รวมด้านการนำไปใช้ประโยชน์	4.39	0.56	มาก
2	มาตรฐานความเป็นไปได้ (Feasibility)			
	2.1 มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความสอดคล้องกับการ จัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.56	0.53	มากที่สุด
	2.2 มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความสอดคล้องกับ ธรรมชาติและพัฒนาการของผู้เรียน	4.33	0.87	มาก
	2.3 รูปแบบการจัดการเรียนรู้ มีความสอดคล้องกับ การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร	4.33	0.71	มาก
	รวมด้านความเป็นไปได้	4.40	0.70	มาก

ตาราง 4 (ต่อ)

ก.	รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
3	มาตรฐานความเหมาะสม (Propriety)			
	3.1 กิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วม	4.67	0.50	มากที่สุด
	3.2 มีขั้นตอนการสร้างความตระหนักให้ครูเห็นถึงความสำคัญของการจัดการเรียนร่วม	4.44	0.53	มาก
	3.3 มีขั้นตอนการสร้างความตระหนักให้ครูเห็นถึงความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ตามหลักการจิตตปัญญาศึกษา	4.56	0.88	มากที่สุด
	3.4 มีขั้นตอนการพัฒนาให้ครูมีความรู้ความเข้าใจเรื่องการจัดการเรียนรู้ตามหลักการจิตตปัญญาศึกษา	4.22	0.97	มาก
	รวมด้านความเหมาะสม	4.47	0.72	มาก
4	มาตรฐานความแม่นยำ (Accuracy)			
	4.1 มีกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักการของจิตตปัญญาศึกษา	4.56	0.53	มากที่สุด
	4.2 มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างความสงบนิ่งด้วยการทำสมาธิและฝึกสติ	4.33	0.71	มาก
	4.3 มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้มีการคิดและใคร่ครวญด้วยใจ	4.33	1.00	มาก
	4.4 มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีการสะท้อนความคิด	4.44	0.88	มาก
	4.5 มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนร่วมในโรงเรียน	4.56	0.53	มากที่สุด
	4.6 มีการนิเทศติดตามผลการดำเนินงาน	4.11	0.60	มาก
	รวมด้านความแม่นยำ	4.38	0.60	มาก
	รวมทุกด้าน	4.41	0.67	มาก

จากตาราง 4 ผลการศึกษาความคิดเห็นของครูที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา สำหรับโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วม ตามมาตรฐานการประเมินทั้ง 4 ด้าน

พบว่า โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.41$) เมื่อพิจารณาภาพรวมในแต่ละด้านพบว่า มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทุกด้าน โดยเรียงตามระดับความคิดเห็นมากไปตามลำดับ ดังนี้ ด้านความเหมาะสม ระดับมาก ($\bar{X} = 4.47$) ด้านความเป็นไปได้ ระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$) ด้านการนำไปใช้ประโยชน์ ระดับมาก ($\bar{X} = 4.39$) และด้านความแม่นยำ ระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$)